

Bildande av naturreservatet Härsta i Sala kommun

Beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken det område som avgränsas på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat. Naturreservatets namn ska vara Härsta.

För att tillgodose och uppnå syftet med reservatet beslutar Länsstyrelsen, med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., att nedan angivna föreskrifter ska gälla för reservatet (se *Reservatsföreskrifter*).

Länsstyrelsen fastställer samtidigt, med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., skötselplanen för naturreservatets långsiktiga vård (bilaga 2).

När detta beslut vunnit laga kraft ska Länsstyrelsens beslut den 3 september 2019 om förbud att utan Länsstyrelsens tillstånd vidta vissa åtgärder inom del av fastigheten Härsta 1:22, dnr 511-4222-19, upphöra att gälla.

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med reservatet

Utöver vad som i övrigt gäller är det förbjudet att inom reservatet:

1. avverka, gallra, röja, så, plantera eller utföra annan skogsbruksåtgärd, eller på annat sätt skada eller flytta levande eller döda träd och buskar,
2. bedriva verksamhet som förändrar reservatsområdets topografi, yt- eller dräneringsförhållanden (t.ex. att gräva, spränga, schakta, plöja, borra, nydika, rensa dike, utfylla, tippa, anordna upplag, markbereda, bryta stubbar eller utföra annan markbearbetning),
3. uppföra byggnad eller annan anläggning (t.ex. vindkraftverk, jaktorn, mast, spång, mark- eller luftledning, stängsel eller annan hägnad),
4. anlägga väg, led, campingplats eller uppställningsplats för fordon eller släp,

5. framföra motordrivet fordon annat än på befintlig väg, markerad i bilaga 1,
6. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, tillföra kalk eller andra växtnäringsämnen,
7. utfodra vilt,
8. plantera in eller sätta ut växter, djur eller andra organismer.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelse att tåla visst intrång

Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet:

1. utmärkning av reservatets gränser i terrängen,
2. iordningställande och underhåll av anläggningar för besökare som syftar till att tillgängliggöra och underlätta allmänhetens tillträde till området, såsom informationstavlor,
3. om möjligt igenläggning av diken i syfte att hejda avvattnings av sumpskogar,
4. bekämpning av främmande och invasiva arter,
5. åtgärder för att begränsa angrepp av granbarkborre eller annan allvarlig skadegörare som utgör hot mot reservatets kontinuitetsberoende naturvärden, såsom utplacering av fällor, barkning eller rotkapning av vindfällda träd, samt fällande av döda eller döende träd som nyttjas som yngelsubstrat av granbarkborre eller annan allvarlig skadegörare,
6. dokumentation och uppföljande undersökningar av mark- och vattenförhållanden, flora och fauna, naturvårdande åtgärder samt åtgärder för friluftslivet.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet och om ordningen i övrigt inom reservatet

Utöver vad som i övrigt gäller är det förbjudet att inom reservatet:

1. gräva, hacka, rista, måla eller på annat sätt skada jordytan eller fasta naturföremål såsom berghällar och block,
2. bryta kvistar, fälla eller skada levande eller döda träd och buskar,
3. plocka, gräva upp eller skada svampar, lavar, mossor, örter eller andra växter, med undantag för plockning av enstaka exemplar av icke fridlysta arter. Bär och matsvamp får plockas för husbehov,
4. insamla insekter eller andra ryggradslösa djur, med undantag för håvning eller plockning av enstaka individer för artbestämning,
5. framföra motordrivet fordon annat än på befintlig väg, markerad i bilaga 1.

Dessutom är det förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd

6. sätta upp tavla, skylt, affisch eller permanent markera spår, använda området för organiserade tävlings- eller övningsändamål, lägerverksamhet eller motsvarande där deltagarantalet överstiger 100 personer.

Föreskrifterna under A och C ska inte utgöra hinder för

- a) förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren uppdrar åt, att vidta de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som har stöd av B-föreskrifterna och preciseras av vid var tid fastställd skötselplan,
- b) att bedriva jakt inom ramen för jaktlagstiftningen, samt framföra motordrivet mindre fordon i terrängen för uttransport av fällt klövvilt förutsatt att detta kan ske utan markskador,
- c) att i anslutning till av Länsstyrelsen skriftligen godkända jaktpass markera pass, röja enstaka sikt- och skjutgator samt snitsla stig fram till passet. Jaktpass och markeringar som inte längre används ska tas bort,
- d) nödvändiga åtgärder vid underhåll av väg inkl. vägområde, markerad i bilaga 1,
- e) vetenskapliga undersökningar med syfte att öka kunskapen om de biologiska värdena i området. För sådana undersökningar krävs dock Länsstyrelsens skriftliga godkännande.

Länsstyrelsen erinrar om att föreskrifterna under C, enligt 7 kap. 30 § miljöbalken, gäller omedelbart även om beslutet överklagas.

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- vårda och bevara värdefulla naturmiljöer såsom äldre barrskog med inslag av triviallöv och örtrika partier samt blandsumpskog,
- bevara biologisk mångfald som är knuten till äldre, relativt opåverkad barr- och blandskog med strukturer som gamla träd, död ved, rika markförhållanden och mindre våtmarker,
- tillgodose behov av områden för friluftsliv och naturstudier.

Syftet ska nås genom att:

- områdets värdefulla naturmiljöer skyddas genom föreskrifter som förhindrar skogsbruk och annan exploatering,
- områdets naturmiljöer i allt väsentligt får utvecklas fritt,
- vissa åtgärder vidtas för att underlätta allmänhetens möjligheter att uppleva och röra sig i området.

Uppgifter om naturreservatet

Objektnamn	Härsta
NVR-id	2050979
Kommun	Sala
Lägesbeskrivning	ca 4 km O om Saladamm
Koordinater	595717 6651347 (Sweref 99 TM) 1550819 6652486 (RT 90 2,5 gon W)
Fastigheter	del av Härsta 1:22
Ägandeförhållanden	privat
Förvaltare	Länsstyrelsen i Västmanlands län
Areal	ca 36 ha, varav produktiv skogsmark 35 ha

Beskrivning av området

Naturreservatet Härsta är beläget ca fyra kilometer öster om samhället Saladamm norr om Sala. Här står en högest skog, dominerad av gran och tall, på till stora delar kuperad och blockrik mark. Bitvis finns större inslag av triviallöv, främst björk, asp och, i fuktiga eller blöta partier, klibbal. Markvegetationen domineras av blåbärsris och vanliga barrskogsmossor, men i låglänta och fuktiga partier är florin rikare med bl.a. kransmossa, olika ormbunkar och örter. Här finns också flera mindre vanliga arter som är karakteristiska för ört- och kalkbarrskogar. Området har i låg grad påverkats av skogsbruk, vilket gett upphov till en överlag slutet, flerskiktad skog med barrträd i olika åldrar och bitvis stora mängder död ved. Merparten av skogen har en beståndsmedelålder på ca 120 år.

Skäl för beslut

Prioriterade bevarandevärden

Området består i huvudsak av äldre, delvis örtrik, naturskogsartad barrskog med varierande dominans av gran och tall. Skogen är variationsrik med inslag av triviallöv, såväl liggande som stående död ved, blockrika marker och fuktstråk. Ett par partier med lövrik sumpskog finns också, som är påverkade av tidigare dikning. Skogsbeståndens höga kvaliteter bekräftas av fynd av ett flertal naturvårdsintressanta arter, varav flera är upptagna i den nationella rödlistan (SLU Artdatabanken 2020). Bland annat förekommer kötticka och ullticka, vilka är beroende av kontinuerlig tillgång på död barrved. Även arter som växer på gamla, levande barrträd, t.ex. garnlav, finns i området. Områdets naturvärden förstärks av förekomster av sällsynta, delvis kalkgynnade marksvampar. Särskilt intressanta arter som påträffats i området är gyllenspindling, puderspindling och persiljespindling.

Området ligger inom två överlappande skogliga värdetrakter enligt den regionala handlingsplanen för grön infrastruktur (Länsstyrelsen 2019): ”Hallarsbo – Salas barrskogar” och ”Hallarsbo – Salas lövskogar”. I barrskogstrakten hör

barnnaturskogar och kalkrika kontinuitetsskogar, som båda finns representerade i Härsta, till de prioriterade skogstyperna. En ställvis hög andel triviallöv gör att området i viss mån också passar in i lövskogstrakten.

Området gränsar i norr till ett av Skogsstyrelsens biotopskyddsområden, en lövbränna med stort aspinslag. Omkring en kilometer i sydostlig riktning ligger det stora naturreservatet Ölstabrändan, även det ett område med en stor andel äldre barr- och blandskog. Läget i värdetrakt, med närhet till ett naturreservat och ett biotopskyddsområde med värdefull äldre skog, förhöjer områdets bevarandevärde.

De biologiska värdena ligger till grund för att frågan om reservatsbildning väckts. Värdena är starkt knutna till den äldre barrskogen, med betydande inslag av gamla träd och död ved, och de förhållandevis ostörda miljöförhållandena. Områdets biologiska mångfald och de prioriterade bevarandevärdena skulle påverkas negativt, om skogsbruks- eller andra åtgärder vidtogs som påverkade vegetationen eller på annat sätt förändrade miljöförhållandena på ett sätt som inte överensstämmer med naturtypernas naturliga utveckling.

Miljökvalitetsmål

Bildandet av naturreservatet är en del av uppfyllandet av miljökvalitetsmålen *Levande skogar* och *Ett rikt växt- och djurliv*, om vilka Sveriges riksdag beslutat.

Motiv till skyddsformen naturreservat

Enligt 1 kap. 1 § miljöbalken ska densamma tillämpas så att bl.a. värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas och den biologiska mångfalden bevaras. Enligt 7 kap. 4 § miljöbalken får ett mark- eller vattenområde förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Länsstyrelsen har bedömt att det är ett angeläget allmänt intresse att det här berörda området långsiktigt bevaras och skyddas, med dess arter och livsmiljöer.

Intresseprövning

Att bevara det här berörda området, med ingående arter och miljöer, utgör ett angeläget allmänt intresse som motiverar en inskränkning i den enskildes förfoganderätt. Länsstyrelsen har, i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken, prövat och funnit att bildandet av naturreservatet inte går längre i inskränkning av enskilds rätt att använda mark och vatten, än som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Konsekvensutredning

De föreskrifter som omfattas av kravet på konsekvensutredning har bedömts få så begränsade kostnadsmässiga och andra konsekvenser att Länsstyrelsen, i enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om

konsekvensutredningar vid regelgivning, bedömt att det saknats skäl för en konsekvensutredning av regelgivningen.

Andra sakförhållanden

Länsstyrelsen har, i enlighet med 3 och 4 kap. miljöbalken, prövat och funnit att bildandet av naturreservatet är förenligt med en från allmän synpunkt lämplig användning av markområdet, och att beslutet inte strider mot gällande kommunal översiktsplan.

Ärendets handläggning

Ärendets gång

Länsstyrelsen uppmärksammade området år 2017, genom en naturvärdesinventering av skogen. Länsstyrelsen inledde en dialog med markägaren om att långsiktigt skydda områdets naturvärden genom en reservatsbildning.

I juli 2019 lämnade markägaren in en avverkningsanmälan som omfattade hela det tilltänkta naturreservatet, i syfte att skynda på reservatsbildningsprocessen och få en värdetidpunkt för beräkning av den ekonomiska ersättningen. Det ledde till att Länsstyrelsen den 3 september 2019 fattade beslut om förbud att utan tillstånd vidta vissa åtgärder (bl.a. avverkning) inom området, ett s.k. interimistiskt förbud (dnr 511-4222-19). Någon ansökan om tillstånd lämnades dock aldrig in.

Senare samma år gjordes en värdering av området, och förhandling om ersättning inleddes med markägaren. År 2020 kunde så en överenskommelse om intrångsersättning slutas mellan parterna.

Samråd

Samråd har enligt 25, 25 a resp. 25 b § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ägt rum med Sala kommun, Skogsstyrelsen resp. Sveriges geologiska undersökning, samt enligt 26 § nämnda förordning med Naturvårdsverket.

Remiss

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken har, enligt 24 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., förelagts att inom en tid av en månad yttra sig över förslaget till beslut om bildande av naturreservatet Härsta. Förslaget till beslut har därutöver sänts på remiss till ett flertal berörda myndigheter och organisationer.

Remissyttranden

Remissyttranden har inkommit från Skogsstyrelsen, Sveriges geologiska undersökning, Jägareförbundet Västmanland och Västmanlands Orienteringsförbund. Ingen av dessa remissinstanser hade något att erinra mot

förslaget till beslut om bildande av naturreservatet Härsta. Jägareförbundet Västmanland uttryckte sig positivt om att reservatsföreskrifterna medger att jakt enligt jaktlagstiftningen bedrivs, att motordrivet mindre fordon framförs i terrängen för uttransport av fällt klövvilt, att jaktpass markeras samt att enstaka sikt- och skjutgator röjs.

Upplysningar

Akuta utryckningsinsatser inom skyddade områden

Enligt 6 kap. 2 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor gäller följande. Om fara för liv, hälsa eller egendom eller för skada i miljön inte lämpligen kan hindras på något annat sätt, får räddningsledaren vid en räddningsinsats bereda sig och medverkande personal tillträde till annans fastighet, avspärra eller utrymma områden, använda, föra bort eller förstöra egendom samt göra andra ingrepp i annans rätt, i den mån ingreppet är försvarligt med hänsyn till farans beskaffenhet, den skada som vållas genom ingreppet och omständigheterna i övrigt.

Dispens från föreskrifterna m.m.

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter för naturreservatet. Finns det synnerliga skäl får Länsstyrelsen helt eller delvis upphäva beslut som meddelats enligt 7 kap. 4-6 §§ miljöbalken.

Annan lagstiftning

Inom naturreservatet gäller även annan lagstiftning, till exempel bestämmelser om artskydd och kulturlämningar. Den som vill genomföra en åtgärd inom området kan behöva tillstånd eller dispens med anledning av dessa bestämmelser. Samråd bör alltid ske med Länsstyrelsen innan en åtgärd genomförs.

Kungörelse

Beslut om kungörelsedelgivning, se bilaga 3. Sakägare anses ha fått del av beslutet den dag kungörelse om beslutet var införd i ortstidning.

Du kan överklaga beslutet

Se bilaga 4 med överklagandehänvisning.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Minoo Akhtarzand med naturvårdshandläggare Henrik Berg som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsråd Ulrica Gradin, avdelningschef Johan Wretenberg, chefsjurist Louise Klofelt och antikvarie Anna Onsten-Molander medverkat.

Minoo Akhtarzand

Henrik Berg

Så här hanterar länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Bilagor

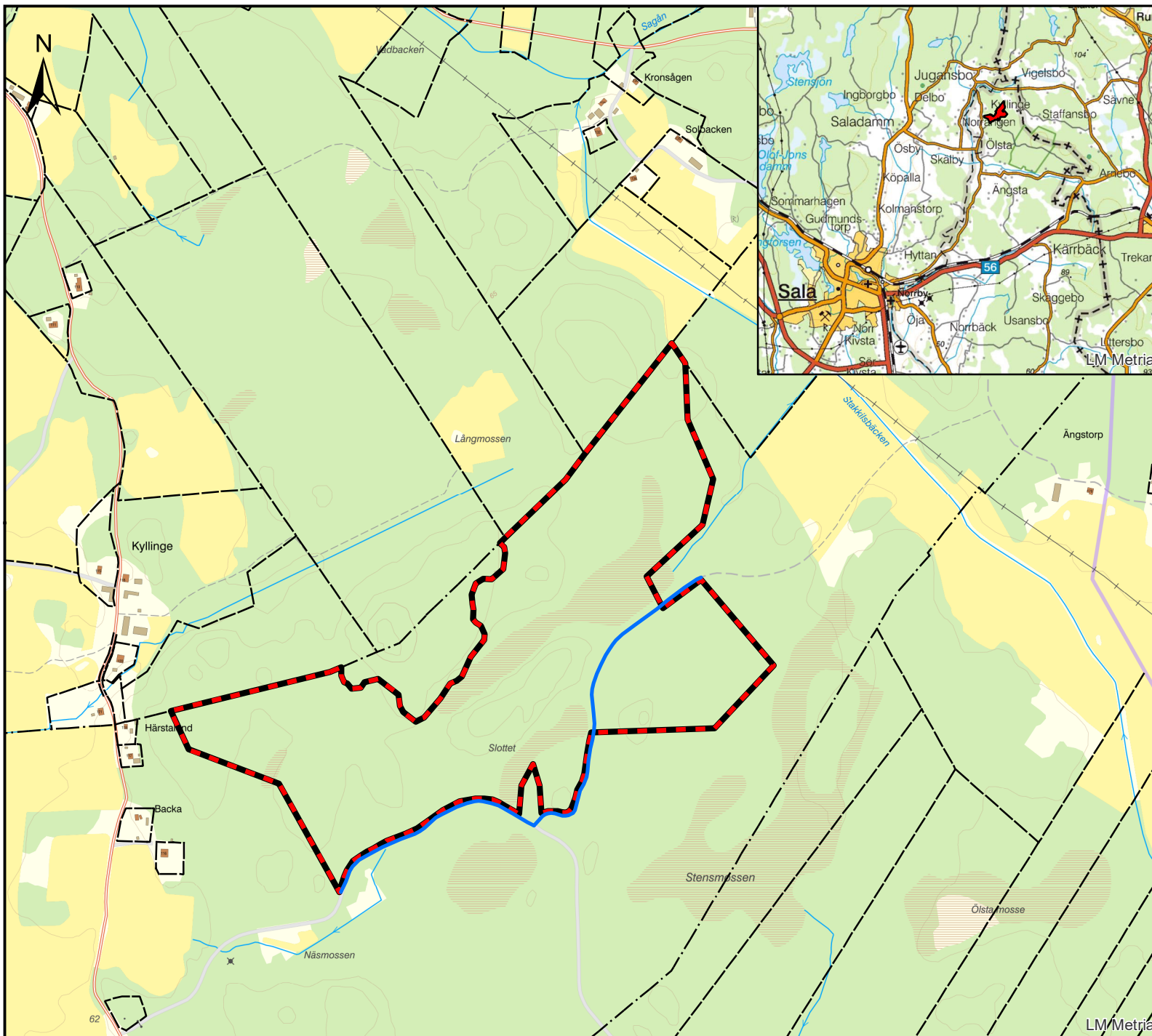
1. Beslutskarta
2. Skötselplan, med underbilaga 2.1 Skötselplanekarta
3. Beslut om kungörelsedelgivning
4. Överklagandehänvisning regeringen

Beslutskarta

Bilaga 1
Tillhörande Länsstyrelsens
beslut om bildande av
naturreservatet Härsta.
Dnr 511-936-19, 2020-12-11

- Naturreservatet Härsta
- Väg undantagen från föreskrifterna
- Traktgräns
- Fastighetsgräns

Skala: 1:10 000

Länsstyrelsen
Västmanlands län

Skötselplan för naturreservatet Härsta i Sala kommun

Innehåll

BESKRIVNINGSDDEL	2
1. Syftet med naturreservatet.....	2
2. Uppgifter om naturreservatet	2
3. Beskrivning av området	3
3.1 Topografi, geologi och hydrologi	3
3.2 Mark- och vattenanvändning	3
3.3 Biologiska bevarandevärden.....	5
3.4 Kulturhistoriska bevarandevärden.....	8
3.5 Geologiska bevarandevärden	9
3.6 Intressen för friluftsliv	9
PLANDEL	10
4. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder.....	10
Skötselområde 1: Skogsmark, ca 36 ha.....	10
Friluftsliv	10
Invasiva och främmande arter.....	10
Granbarkborre eller annan allvarlig skadegörare	11
5. Uppföljning och tillsyn	11
5.1 Uppföljning av skötselåtgärder	11
5.2 Uppföljning av bevarandemål.....	11
5.3 Tillsyn.....	11
6. Kostnader och finansiering	11
7. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder.....	11
8. Referenser.....	12
Bilaga	13

BESKRIVNINGSDDEL

1. Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- vårda och bevara värdefulla naturmiljöer såsom äldre barrskog med inslag av triviallöv och örtrika partier samt blandsumpskog,
- bevara biologisk mångfald som är knuten till äldre, relativt opåverkad barr- och blandskog med strukturer som gamla träd, död ved, rika markförhållanden och mindre våtmarker,
- tillgodose behov av områden för friluftsliv och naturstudier.

Syftet ska nås genom att:

- områdets värdefulla naturmiljöer skyddas genom föreskrifter som förhindrar skogsbruk och annan exploatering,
- områdets naturmiljöer i allt väsentligt får utvecklas fritt,
- vissa åtgärder vidtas för att underlätta allmänhetens möjligheter att uppleva och röra sig i området.

2. Uppgifter om naturreservatet

Objektnamn	Härsta
NVR-id	2050979
Kommun	Sala
Lägesbeskrivning	ca 4 km O om Saladamm
Koordinater	595717 6651347 (Sweref 99 TM) 1550819 6652486 (RT 90 2,5 gon W)
Fastigheter	del av Härsta 1:22
Ägandeförhållanden	privat
Förvaltare	Länsstyrelsen i Västmanlands län
Areal	ca 36 ha, varav produktiv skogsmark 35 ha
Naturtyper (enligt NMD)	Tallskog 3 ha
	Granskog 18 ha
	Barrblandskog 10 ha
	Lövblandad barrskog 1 ha
	Hyggen 0,2 ha
	Våt granskog 1 ha
	Våt barrblandskog 0,4 ha
	Våt lövblandad barrskog 3 ha
	Exploaterad mark (väg) 0,5 ha

3. Beskrivning av området

Naturreseptatet Härsta är beläget ca fyra kilometer öster om samhället Saladamm norr om Sala. Här står en högest skog, dominerad av gran och tall, på till stora delar kuperad och blockrik mark. Bitvis finns större inslag av triviallöf, främst björk, asp och, i fuktiga eller blöta partier, klibbal. Markvegetationen domineras av blåbärsris och vanliga barrskogsmossor, men i låglänta och fuktiga partier är florin rikare med bl.a. kransmossa, olika ormbunkar och örter. Här finns också flera mindre vanliga arter som är karakteristiska för ört- och kalkbarrskogar. Området har i låg grad påverkats av skogsbruk, vilket gett upphov till en överlag sluten, flerskiktad skog med barrträd i olika åldrar och bitvis stora mängder död ved. Merparten av skogen har en beståndsmedelålder på ca 120 år.

3.1 Topografi, geologi och hydrologi

Reservatsområdet är småkuperat och i stora delar mycket blockrikt. Högsta punkten, ca 75 m över havet, hittar man på östra delen av "Slottet" centralt i området. Slottet är en brant stupande bergsrygg, delvis omgiven av storblockig morän som bildar en valliknande formation. Den lägsta punkten, ca 62 m ö.h., återfinns i den långsträckt svackan nordost om Slottet.

Berggrunden i området utgörs av granit/granodiorit, d.v.s. sura magmatiska bergarter. Strax söder och sydost om reservatet går dock gångar av den basiska bergarten diabas genom urberget, och ett par kilometer norrut finns stråk av den kalkhaltiga bergarten marmor. Detta kan delvis förklara den relativt frodiga vegetationen i området. Berggrunden överlagras till största delen av sandig morän med hög blockighet, men i fuktiga svackor är jordarten mosse- eller kärrtorv. På några platser, bl.a. på Slottet, går urberget i dagen.

Inga öppna vattensamlingar finns i reservatet, däremot en långsträckt våtmark i svackan norr-nordost om Slottet, en mindre våtmark söder om Slottet, samt flera små kärrartade och sumpiga partier spridda över området.

3.2 Mark- och vattenanvändning

Historisk markanvändning

Reservatsområdet med omgivningarna har troligen varit skogsmark under mycket lång tid. Den äldsta kända kartan över området är den över Sala och Norrby socknar från 1688. I kartan är Härsta by utmärkt, men skalan gör att man inte kan se mycket mer än att trakten var mer eller mindre skogklädd. Sannolikt bedrevs utmarksbete, virkes- och vedtäkt, men det finns inga kända spår efter t.ex. kol- eller tjärframställning i området.

Nästa karta är från 1799, när storskifte genomfördes på Kyllinge och Härsta bys skogsmarker, d.v.s. utmarker. Större delen av det nuvarande reservatsområdet var, inte oväntat, skogbevuxen vid den här tiden, men de många våtmarkerna ser ut att ha varit öppna kärr. Våtmarkerna verkar ha varit för magra för att nyttjas till slätter, och förmodligen betades hela området. Dock bör den rika blockigheten ha

Datum
2020-12-11Dnr
511-936-19

gjort stora delar av området svåråtkomliga för djuren. I storskifteskartan ser vissa delar av skogen ut att ha varit inhägnade.

Lagaskifteskartan över Härsta bys ägor från 1858 är i ett skick som gör det svårt att läsa ut särskilt mycket, men i de tillhörande handlingarna betecknas de olika avdelningarna i området i allmänhet som "stenbundet", "berg", "kärr" eller liknande. Markerna ansågs alltså inte vara särskilt bördiga, och man kan anta att markanvändningen var ungefär densamma som under tidigare århundraden.

Häradsekonomska kartan från tidigt 1900-tal påminner i stora drag om lagaskifteskartan, men det framgår tydligare att reservatsområdet, med undantag av våtmarkerna, var barrskogsklätt. Våtmarkerna på norra respektive södra sidan om Slottet ser ut att ha varit odikade, men åtminstone delvis bevuxna med lövträd. Vid reservatsområdets sydvästra gräns hade två mindre åkrar tagits upp. En liten väg ledde från Härsta by fram till den östra åkern, men i övrigt var reservatets närområde väglöst.

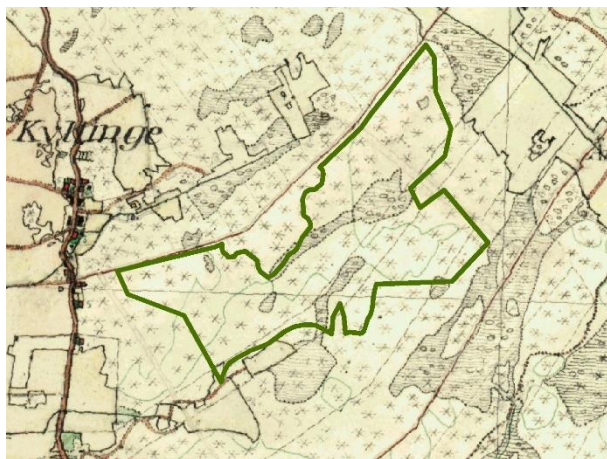

Fig. 1. Utsnitt ur häradsekonomska kartan, med reservatsgränsen inlagd.

Ingen större förändring kan ses i ekonomiska kartan från 1960-talet. En mindre brukningsväg gick från den östra åkern norrut förbi Slottet, och därefter i nordostlig riktning genom våtmarken på norra sidan om Slottet. Våtmarkerna, vid den här tiden snarast sumpskogar, ser fortfarande ut att ha varit odikade, och några större hyggen går inte att se i kartan.

Nuvarande mark- och vattenanvändning

Sedan 1960-talet har visst skogsbruk bedrivits i delar av reservatsområdet, mest i form av gallringar och underröjningar. Sumpskogarna kring Slottet har dikats, vilket har fått till följd att framför allt gran vandrat in. Skogsbilvägen från Härsta by har förlängts och går idag längs hela sydvästra kanten av reservatsområdet, för att svänga söderut strax söder om Slottet. Här ansluter den till en mindre brukningsväg, som går i nordostlig riktning mot Stakkilsbäcken (se karta, bilaga 2.1).

3.3 Biologiska bevarandevärden

Naturvärdena i Härsta är framför allt förknippade med äldre, frisk-fuktig barrskog med tonvikt på gran. Stora delar av området täcks av klassisk John Bauer-skog med högväxta granar, stenblock i stora samlingar, tjocka mosstäckan, och blåbär och linnea *Linnaea borealis* i fältskiktet. Många små fukt- och kärrstråk med bl.a. kråklöver *Comarum palustre*, skogsfräken *Equisetum sylvaticum*, vattenklöver *Menyanthes trifoliata* samt olika ormbunkar och vitmossor *Sphagnum* skänker variation åt skogen.

Fig. 2. Blockigheten är påtaglig i stora delar av reservatet.

Det finns även spridda partier med lövrik skog på blockrika eller sankmarker, huvudsakligen björk, asp och klibbal. Flera äldre aspar med grov bark kan ses i området. Sumpskogarna kring Slottet har efter dikningarna under senare delen av 1900-talet fått kraftiga uppslag av yngre gran, men de äldre trädskikten finns åtminstone bitvis kvar i form av björk, klibbal och tall. Vissa av de äldre lövträden står på socklar, vilket är typiskt för sumpskogar. I högre belägna delar, t.ex. på Slottet och i sydöstra delen av området, blir skogen torrare och magrare med ett ganska glest, talldominerat trädskikt och markvegetation bestående av bl.a. lingon och renlav *Cladonia*.

En orsak till de höga naturvärdena i Härsta är att här har bedrivits ett relativt skonsamt skogsbruk, kanske delvis för att de blockiga och kuperade markerna inte har varit idealiska för mer storskaliga skogliga åtgärder. Vissa delar är tydligt påverkade av skogsbruk, med gallringsstubbar, körspår och svag skiktning i trädskiktet, men någon kalavverkning har inte skett. Följden är att beståndsmedelåldern överlag är hög, och det är gott om gamla knotiga och grovbarkiga granar där bl.a. garnlav och gammelgranslav kan växa (se tabell 1). Döda träd har också fått stå eller ligga kvar i stor utsträckning, vilket är livsviktigt för flera ovanliga vedlevande svampar och andra organismer. Ett par exempel på arter som

växer på döda barrträd är kötticka och ullticka, båda rödlistade. Även hackspettar, t.ex. den rödlistade spillkråkan, drar nytta av gamla eller döda träd vid födosök och bobygge.

Fig. 3. Gott om död ved är det på många platser i Härsta.

Frånvaron av stora störningar har också varit gynnsam för många markväxande kärlväxter, mossor och svampar, inte minst den lilla orkidén knärot som trivs i tjocka mosstäcken i barrskog och försvinner om skogen slutavverkas. I många fuktiga och friska partier tyder florán på förhållandevis rika markförhållanden, kanske p.g.a. de närliggande diabas- och marmorstråken (se ovan under 3.1 *Topografi, geologi och hydrologi*). Här växer lite mer krävande arter som vispstarr *Carex digitata*, harsyra *Oxalis acetosella* och kransmossa *Rhytidiadelphus triquetrus*, men framför allt fynden av marksvampar som är typiska för kalk- och örtrika barrskogar är intressanta. Här kan nämnas rödgul trumpetsvamp samt flera spindlingar som bildar mykorrhiza med barrträd, bl.a. de rödlistade gyllenspindling, puderspindling och persiljespindling.

Datum
2020-12-11

Dnr
511-936-19

Fig. 4. Gyllenspindling och harsyra. Foto: Tommy Pettersson.

Sumpskogarna kring Slottet är, som nämnts, kraftigt störda av dikning, och det är svårt att här hitta några högre naturvärden förutom en del äldre lövträd och tallar. Dock har dikena redan idag börjat slamma igen, och det är tveksamt om de längre fyller någon verklig markavvattnande funktion. I avsaknad av dikesrensning kan sumpskogarnas hydrologi på sikt återställas, och trädskikten kan åter komma att domineras av björk, klibbal och tall i olika utvecklingsstadier, i stället för av likåldrig gran. Om dikena fortfarande bedöms vara markavvattnande, bör de läggas igen för att få till stånd en mer naturlig hydrologi.

Fig. 5. Sumpskog söder om Slottet, med bl.a. äldre tall och ung gran.

Datum
2020-12-11Dnr
511-936-19

Tabell 1. Naturvårdsintressanta arter som har påträffats i reservatsområdet Härsta. De fågelarter som listats är sådana som sannolikt häckar i området. Kategorier för rödlistade arter (SLU Artdatabanken 2020): **CR** – Akut hotad; **VU** – Sårbar; **NT** – Nära hotad. **EU**: art utpekad i EU:s fågeldirektiv. **§**: fridlyst art. **S**: signalart enligt Skogsstyrelsen (Nitare 2019). **ma**: mindre allmänsällsynt art.

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Kategori
FÅGLAR		
<i>Dryocopus martius</i>	spillkråka	NT, EU
<i>Tetrastes (Bonasa) bonasia</i>	järpe	NT, EU
KÄRLVÄXTER		
<i>Goodyera repens</i>	knärot	VU, §
<i>Ulmus glabra</i>	skogsalm (alm)	CR
MOSSOR		
<i>Antitrichia curtipendula</i>	fällmossa	S
<i>Hylocomiastrum umbratum</i>	mörk husmossa	S
<i>Plagiothecium undulatum</i>	vågig sidenmossa	ma
LAVAR		
<i>Alectoria sarmentosa</i>	garnlav	NT
<i>Lecanactis abietina</i>	gammelgranslav	ma
SVAMPAR		
<i>Cortinarius aureofulvus</i>	gyllenspindling	VU
<i>C. aureopulverulentus</i>	puderspindling	NT
<i>C. glaucopus</i>	strimspindling	S
<i>C. percomis</i>	kryddspindling	S
<i>C. sulfurinus</i>	persiljespindling	NT
<i>C. varius</i>	klubbspindling	ma
<i>Craterellus lutescens</i>	rödgul trumpetsvamp	S
<i>Fuscoporia (Phellinus) viticola</i>	vedticka	S
<i>Hydnellum peckii</i>	skarp dropptaggsvamp	S
<i>Leptoporus mollis/erubescens</i>	kötticka	NT
<i>Phellinidium ferrugineofuscum (Phellinus ferrugineofuscus)</i>	ullticka	NT
<i>Ramaria sp.</i>	korallfingersvamp-art	S
ÖVRIGA ORGANISMER		
<i>Fuligo muscorum</i>	mosstrollsmör	ma

3.4 Kulturhistoriska bevarandevärden

Centralt i området finns det tidigare nämnda ”Slottet”, som är registrerat av Riksantikvarieämbetet som ”plats med tradition” (RAÄ-nummer Norrby 179:1; se karta, bilaga 2.1). Den enda kända traditionen kring platsen är själva namnet, som troligen kommer av de valliknande ansamlingarna av block som omger bergsryggen (se under 3.1 *Topografi, geologi och hydrologi*).

Inga andra registrerade kulturlämningar finns i reservatsområdet.

Fig. 6. Detaljbild från Slottet.

3.5 Geologiska bevarandevärden

Den rika blockigheten ger området variation och ett visst vildmarksintryck, och har även betydelse för den biologiska mångfalden då bl.a. många djur och mossor trivs i skrevorna och håligheterna. Detsamma kan sägas om Slottets bergbrant.

3.6 Intressen för friluftsliv

Härsta är förmodligen inte så känt för den naturintresserade allmänheten, men i och med reservatsbildningen kan förhoppningsvis fler människor hitta hit. Vägarna som passerar området gör reservatet lättillgängligt, åtminstone för närboende. Förutom för möjligheten att få uppleva en relativt orörd skog med vildmarkskänsla, kan området rekommenderas för t.ex. bär- och svampplockare. Den rika blockigheten gör delar av reservatet tämligen svåråtkomliga, men i en del mer låglänta och jämna partier finns mer eller mindre tydliga stigar som kan följas.

För den bilburne är enklaste sättet att nå reservatet att parkera vid avfarten till en bommad skogsbilväg ca 100 m norr om Härsta by (se karta, bilaga 2.1). Efter ca 500 meters vandring österut på skogsbilvägen kommer man fram till reservatet.

PLANDEL

4. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Skötselområde 1: Skogsmark, ca 36 ha.

Beskrivning

Skötselområdet omfattar hela reservatet, med undantag av vägar med tillhörande vägområden. Området är huvudsakligen bevuxet med äldre barrskog med inslag av triviallöv samt sumpskog. Målsättningen är att de olika skogstyperna ska utvecklas enligt sina naturgivna förutsättningar.

Bevarandemål

Skötselområdet utgörs av gammal skog med naturlig artsammansättning. Trädskikten är naturligt förnygrade och olikåldriga. Det finns gott om gamla och grovbarkiga träd samt död ved i olika stadier av nedbrytning. Arter knutna till barrnurskog eller sumpskog, gamla träd och/eller död ved, t.ex. spillkråka, knärot, mörk husmossa, garnlav, ullticka samt olika spindlingar *Cortinarius*, finns i livskraftiga bestånd.

Hydrologin i våtmarkerna är så långt möjligt naturlig.

Skötselåtgärder

- Området lämnas i huvudsak för fri utveckling.
- Om det bedöms nödvändigt och möjligt, läggs diken i sumpskogarna norr respektive söder om Slottet igen. En eventuell dikesigenläggning ska inte påverka marker utanför reservatet.

Friluftsliv

Bevarandemål

Reservatsområdet är tydligt utmärkt i terrängen. Besökare informeras om gällande föreskrifter samt om reservatets naturvärden, och har möjlighet att uppleva naturen i alla delar av området.

Skötselåtgärder

- Reservatets gräns markeras i terrängen.
- Informationstavlor utplaceras på lämpliga platser enligt karta, bilaga 2.1.
- Gränsmarkering och informationstavlor underhålls vid behov.

Invasiva och främmande arter

Arter som är utanför sitt ursprungliga utbredningsområde, som sprider sig av egen kraft och som hotar att skada ekosystemet ses ofta som invasiva främmande arter. Dylika arter ska bekämpas inom hela reservatet.

Granbarkborre eller annan allvarlig skadegörare

Om det uppstår granbarkborreangrepp som bedöms kunna hota reservatets kontinuitetsberoende naturvärden får åtgärder vidtas för att minska granbarkborrepopulationen. Förvaltaren gör bedömningen. Granbarkborrepopulationens storlek i området, tillgången på lämpliga yngelsubstrat, situationen i det omgivande landskapet etc. är viktiga faktorer att beakta. Åtgärder som kan övervägas är exempelvis utplacering av fällor, barkning eller rotkapning av vindfällda träd, eller fällande och barkning av döda eller döende granar som nyttjas som yngelsubstrat av granbarkborre.

För att åtgärder på stående granar ska övervägas ska minst 10 träd i en enskild trädgrupp konstateras ha angripits i samband med senaste svärmningen. Alternativt måste ett flertal grupper av angripna träd, där vardera gruppen bör innehålla minst 5 träd som angripits i svärmningen, ha identifierats. Fällda träd ska oskadliggöras som yngelplats innan skadegöraren hunnit lämna trädet. Fällda träd lämnas inom naturreservatet.

Hotas områdets prioriterade bevarandevärden av annan allvarlig skadegörare, kan liknande åtgärder som ovan övervägas.

5. Uppföljning och tillsyn

5.1 Uppföljning av skötselåtgärder

Förvaltaren ansvarar för att dokumentera utförda skötselåtgärder, samt att bedöma om dessa leder till att bevarandemålen uppfylls.

5.2 Uppföljning av bevarandemål

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs regelbundet. Uppföljning av bevarandemålen ska ske genom standardiserade inventeringar.

5.3 Tillsyn

Länsstyrelsen ansvarar för att tillsyn sker inom området.

6. Kostnader och finansiering

Alla i planen redovisade åtgärder bekostas av offentliga medel. Även andra finansierare, exempelvis fonder eller stiftelser, kan bli aktuella. Dessa medel ska i så fall administreras av Länsstyrelsen.

7. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Enligt punkt 4 och 5.

Tabell 2. Intervall för genomförande och prioriteringsgrad på åtgärden: (1) Högsta prioritet; (2) Hög prioritet.

Skötselåtgärd	När	Skötselområde	Prio
Gränsmarkering	Snarast		1
Informationstavlor	Snarast	Se bilaga 2.1	1
Ev. igenläggning av diken	Vid behov och möjlighet	1	2
Underhåll av gränsmarkering och informationstavlor	Vid behov		1
Uppföljning av utförda Skötselåtgärder	Efter åtgärd	Samtliga	1
Uppföljning av bevarandemål	Minst var 12:e år	Samtliga	2

8. Referenser

- Hallingbäck T. 1995. *Ekologisk katalog över lavar*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Hallingbäck T. 1996. *Ekologisk katalog över mossor*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Hallingbäck T. & Aronsson G. (red.) 1998. *Ekologisk katalog över storsvampar och myxomyceter*. 2:a uppl. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Länsstyrelsen i Västmanlands län 2019. *Handlingsplan för grön infrastruktur i Västmanlands län*. Rapport 2019:10.
- Nitare J. 2019. *Skyddsvärd skog – Naturvårdsarter och andra kriterier för naturvärdesbedömning*. Skogsstyrelsen, Jönköping.
- SLU Artdatabanken 2020. *Rödlistade arter i Sverige 2020*. SLU, Uppsala.
- Övriga källor*
- Lantmäterimyndigheterna 1858. *Karta öfver alla egor till Härsta by [...]* Författad för Laga Skifte [...]. Akt 19-NOY-93.
- Lantmäteristyrelsen 1688. *Karta över Sala och Norrby socknar*. Akt T8:37.
- Lantmäteristyrelsen 1799. *Chartan Öfver Kyllinge [...] samt Härsta Byns Skogar [...]* Författade och i Storskifte Lagde [...]. Akt T43-14:2.
- Pettersson T. 2018. *Rapport från naturvärdesinventering av Härsta*. Länsstyrelsen i Västmanlands län.
- Rikets allmänna kartverk 1905-1911. *Häradsekonomiska kartan, kartblad Heby*. Akt J112-83-3.
- Rikets allmänna kartverk 1963. *Ekonomiska kartan, kartblad 12H0a Staffansbo*.
- Riksantikvarieämbetet. *Fornsök*, <https://app.raa.se/open/fornsok/>.
- Skogsstyrelsen. *Skogens pärlor*, <https://www.skogsstyrelsen.se/sjalvservice/karttjanster/skogens-parlor/>.

Skogsstyrelsen 2006. *Biotopskyddsområde på fastigheterna Härsta 1:22 och Kyllinge 1:5 i Sala kommun*. Beslut 2006-01-30, dnr 935/06 4.40/S.

SLU Artdatabanken. *Artfakta*, <https://artfakta.se/>.

SLU Artdatabanken. *Artportalen*, <https://www.artportalen.se/>.

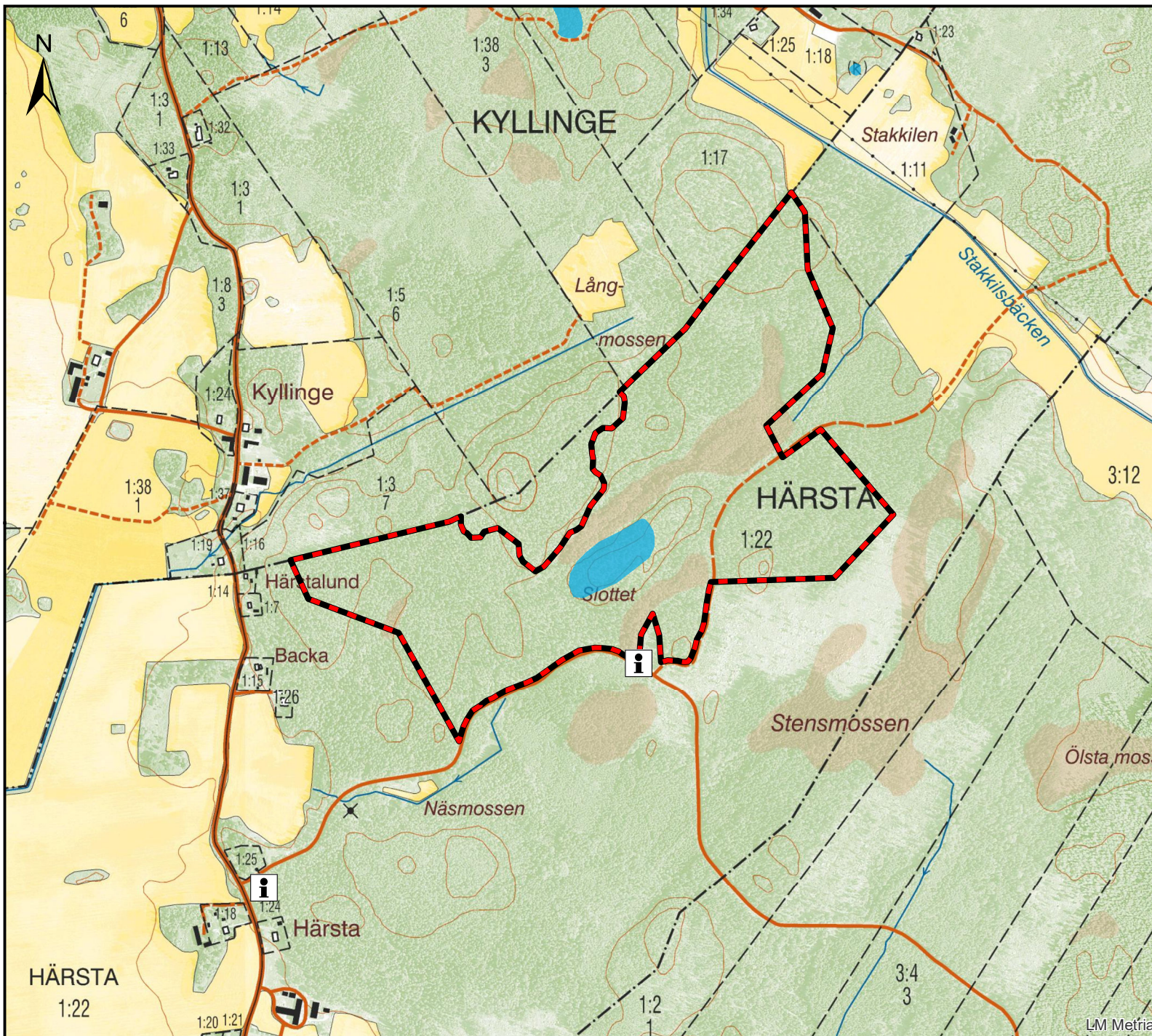
Bilaga

2.1 Skötselplanekarta

Skötselplanekarta

Bilaga 2.1

Tillhörande Länsstyrelsens
beslut om bildande av
naturreservatet Härsta.
Dnr 511-936-19, 2020-12-11

- Naturreservatet Härsta
- Information
- RAÄ kulturlämning

Skala: 1:10 000

Beslut om kungörelsedelgivning

Länsstyrelsen förordnar med stöd av 49 § delgivningslagen (2010:1932) att delgivning av detta beslut ska ske genom kungörelse. Kungörelsen ska inom 10 dagar införas i Sala Allehanda.

Delgivning anses ha skett den dag då kungörelsen införts i ovan nämnda tidning, enligt 27 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd.

Beslutet finns tillgängligt på Länsstyrelsen i Västmanlands län, Receptionen, Västra Ringvägen 1, Västerås, tel. 010-224 90 00, samt på Länsstyrelsens hemsida www.lansstyrelsen.se/vastmanland.

Så här hanterar länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Överklagandehänvisning
regeringen

Du kan överklaga beslutet

Om du inte är nöjd med länsstyrelsens beslut, kan du skriftligen överklaga beslutet hos regeringen.

Hur överklagar jag beslutet?

Länsstyrelsen måste pröva att överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare tillsammans med handlingarna i ärendet. Därför ska du lämna eller skicka din skriftliga överklagan till Länsstyrelsen i Västmanlands län antingen via e-post; vastmanland@lansstyrelsen.se, eller med post; Länsstyrelsen i Västmanlands län, 721 86 Västerås.

Tiden för överklagande

Ditt överklagande måste ha kommit in till länsstyrelsen **senast den 7 januari 2021**. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ditt överklagande kan du be att få ytterligare tid till att utveckla dina synpunkter och skälen till att du överklagar. Sedan är det regeringen som beslutar om tiden kan förlängas.

Parter som företräder det allmänna ska ha kommit in med sitt överklagande **inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades**.

Ditt överklagande ska innehålla

- Vilket beslut som överklagas, beslutets datum och diarienummer,
- hur du vill att beslutet ska ändras, samt
- varför du anser att länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Om du har handlingar som du anser stödjer din överklagan så bör du bifoga kopior på dessa. Kontakta länsstyrelsen i förväg om du behöver bifoga filer som är större än 15 MB via e-post.

Överklagandehänvinsning
regeringen

Ombud

Om du anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt dig ska ombudet underteckna skrivelsen, bifoga en fullmakt i original från dig samt uppge sitt eget namn, adress och telefonnummer.

Behöver du veta mer?

Har du ytterligare frågor kan du kontakta länsstyrelsen via e-post, vastmanland@lansstyrelsen.se. eller via växeltelefonnummer 010-224 90 00. Ange diarienummer **511-936-19**.

Så här hanterar länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.